

SAYLOV VA ARALASH SAYLOV TIZIMI

Muallif: Andijon qishloq xo'jaligi va agrotexnologiyalar instituti agrobiznes va raqamli iqtisodiyot fakulteti yurisprudensiya ta'lim yo'nalishi 2-108-guruh talabasi
Xamidov Ravshanbek

Kirish. O'zbekiston Respublikasida 2024 yil 27-oktyabr kuni bo'lib o'tadigan qonunchilik palatasiga saylovlar muhim voqea hisoblanadi. Ushbu saylovlar mamlakatning kelgusi siyosiy yo'nalishini belgilashda katta ahamiyatga ega. Bu yilgi saylovlar mojaritar, proporsional va aralash tizimlar orqali amalga oshiriladi, bu esa saylov jarayonining yanada demokratik va adolatli bo'lishini ta'minlashga qaratilgan.

Mojaritar saylov tizimi. Mojaritar saylov tizimi, shuningdek, ko'pchilik ovoz olish tizimi deb ham ataladi, bunda har bir saylov okrugida eng ko'p ovoz olgan nomzod g'olib bo'ladi. Bu tizimning asosiy afzalligi saylovchilar o'z vakillarini bevosita tanlash imkoniyatiga ega bo'lishidir. Mojaritar tizim mahalliy vakillikni kuchaytiradi, chunki har bir nomzod o'z hududining muammolarini va ehtiyojlarini yaxshi bilishi kerak. Mojaritar tizimda: Har bir saylov okrugi bitta vakilni saylaydi. Saylovchilar to'g'ridan-to'g'ri nomzodlarga ovoz beradilar. Eng ko'p ovoz olgan nomzod saylanadi.

Proporsional saylov tizimi. Proporsional saylov tizimi siyosiy partiyalarga ovoz berish orqali amalga oshiriladi. Bu tizim saylovchilarning ovozlari teng taqsimlashni va har bir partiyaning parlamentdagi o'rinlar soni olingan ovozlarning ulushiga mos kelishini ta'minlaydi. Proporsional tizim siyosiy plyuralizmni va turli siyosiy kuchlarning parlamentda ishtirokini rag'batlantiradi. Proporsional tizimda: Saylovchilar siyosiy partiyalarga ovoz beradilar. Har bir partiyaning olingan ovozlarning ulushiga qarab parlamentdagi o'rinlari taqsimlanadi. Partiyalar o'z nomzodlarini partiya ro'yxati orqali taqdim etadilar.

Aralash saylov tizimi. Aralash saylov tizimi mojaritar va proporsional tizimlarning kombinatsiyasi hisoblanadi. Bu tizimda saylovchilarga ikki xil usulda ovoz berish imkoniyati taqdim etiladi: biri mojaritar tizim asosida individual nomzodlarga, ikkinchisi esa proporsional tizim asosida siyosiy partiyalarga. Aralash tizim demokratik jarayonni yanada kuchaytirish va saylovchilarning ovozlari yanada adolatli taqsimlashga qaratilgan.

Aralash tizimda: Saylovchilarga ikki xil ovoz berish imkoniyati taqdim etiladi. Mojaritar tizim orqali har bir saylov okrugida vakil saylanadi. Proporsional tizim orqali siyosiy partiyalarga ovoz berilib, ularning o'rinlari taqsimlanadi.

Saylovoldi kampaniyalari va nomzodlar. 2024 yilgi saylovlar oldidan siyosiy partiyalar va nomzodlar o'z saylovoldi kampaniyalarini faol olib bormoqda. Har bir nomzod va partiya o'z dasturlarini taqdim etib, saylovchilarni o'z taraflariga tortishga

harakat qilmoqda. Ommaviy axborot vositalarida nomzodlarning chiqishlari, uchrashuvlar va boshqa tashviqot tadbirlari o'tkazilmoqda.

Saylovlarning shaffofligi va adolatligi. Saylovlarning shaffof va adolatli o'tishini ta'minlash uchun qator chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Saylov jarayonida xalqaro va mahalliy kuzatuvchilar ishtirok etib, saylovlarning qonuniyligini nazorat qiladilar. Saylov uchastkalarida videokuzatuv tizimlari o'rnatilib, ovoz berish jarayoni onlayn tarzda kuzatilishi ta'minlanadi.

Xulosa. 2024 yil 27-oktyabr kuni bo'lib o'tadigan qonunchilik palatasiga saylovlar O'zbekiston siyosiy hayotida muhim voqea bo'lib, mamlakatning kelgusi rivojlanish yo'nalishini belgilaydi. Mojaritar, proporsional va aralash saylov tizimlarining qo'llanilishi saylov jarayonining yanada demokratik va adolatli bo'lishini ta'minlaydi. Fuqarolar saylovlarda faol ishtirok etib, o'z tanlovlarini amalga oshiradilar va mamlakat kelajagini belgilaydilar. Bu saylovlar O'zbekistonda demokratik tamoyillarni mustahkamlash va davlat boshqaruvini yanada takomillashtirishga xizmat qiladi.